

Shrnutí hlavních poznatků

Demografický vývoj

- Středočeský kraj je od roku 2010 nejlidnatějším krajem ČR, v roce 2017 dosáhl po hl. m. Praze nejvyššího přírůstků počtu obyvatel.
- Obyvatel v kraji přibývá již od roku 1997, přírůstek stěhováním byl v roce 2017 nejvyšší ze všech krajů, v porovnání s rekordním rokem 2007 byl však méně než poloviční.
- Z poloviny se na přírůstků počtu obyvatel v kraji podílely okresy Praha-východ a Praha-západ, které dlouhodobě dosahují nejvyšších přírůstků v rámci celé republiky.
- Okresy Praha-východ a Praha-západ byly zároveň věkově nejmladšími okresy republiky, obdobně jako z mezikrajského pohledu celý Středočeský kraj.
- Dvanáctým rokem po sobě se narodilo více dětí, než kolik osob zemřelo. Počet živě narozených dětí v roce 2017 byl nejvyšší od roku 1981. Úhrnná plodnost byla nejvyšší ze všech krajů republiky.
- Pokračoval trend odkládání porodů do vyššího věku. Nadále stoupá podíl dětí narozených mimo manželství, zde kraj zůstává pod celorepublikovým průměrem.
- Ukazatele úmrtnosti zaznamenávají příznivý vývoj, zejména pak u mužů, u nichž byla hodnota naděje dožití vyšší než celorepublikový průměr.
- V roce 2017 byl dosažen nejvyšší počet cizinců žijících v kraji. Zastoupení cizinců ve Středočeském kraji na celkovém obyvatelstvu (5,1 %) bylo čtvrté nejvyšší mezi všemi kraji republiky.

Sociální vývoj

- Míra ekonomické aktivity rostla, byla druhá nejvyšší mezi kraji, stejně jako míra zaměstnanosti.
- Zvyšovala se zaměstnanost v terciéru (u zaměstnaných s pracovištěm v kraji), snižovala zaměstnanost v sekundéru a především v priméru. Zaměstnanost v terciéru a sekundéru byla pod průměrem republiky, v priméru byla naopak nadprůměrná.
- Kraj vynikal zastoupením zaměstnavatelů a pracujících na vlastní účet, podíly byly mezi kraji druhé nejvyšší.
- Podíl úředníků byl druhý nejvyšší mezi kraji, podíl specialistů, technických a odborných pracovníků čtvrtý nejvyšší. Naopak druhý nejnižší podíl vykázal kraj v případě pomocných a nekvalifikovaných pracovníků.
- Podíl nezaměstnaných osob klesal, patřil k nejnižším mezi kraji, ale v mezikrajském srovnání se postavení Středočeského kraje zhoršovalo. Klesal podíl dlouhodobě nezaměstnaných, rostl počet volných pracovních míst.
- Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele v posledních dvaceti letech rostl, po Praze byl druhý nejvyšší, příjmová situace středočeských domácností patřila mezi nejlepší v republice.
- Průměrná mzda byla v kraji po Praze druhá nejvyšší, medián mezd třetí nejvyšší. Středočeští řemeslníci, opraváři či montéři pobírali nejvyšší mzdy ve srovnání s kraji ČR.
- Nárůst počtu dětí v mateřských školách se zmírnil, vlna se přesunula do škol základních. Zastavil se pokles studentů středních škol. Počet vysokoškoláků Středočechů se dále snižoval.
- Středočeské obce byly podprůměrně vybavené kulturními a sportovními zařízeními.
- Počet lékařů rostl, počet lůžek v nemocnicích byl nejvyšší za posledních patnáct let, intenzita lékařské péče ale zůstala nejnižší mezi kraji.
- Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti bylo třetí nejnižší mezi kraji, Mladoboleslavsko vykázalo celorepublikově nejkratší dobu pracovní neschopnosti.

- Dávky nemocenského pojištění v kraji rostly, nejvýrazněji dávky na ošetřovné.
- Výdaje na rodičovské příspěvky a přídavky na děti v kraji klesaly, rostly naopak výdaje na dávky péstounské péče a příspěvky na bydlení. Celkově se výdaje na dávky státní sociální podpory snižovaly.
- Rostl počet zařízení sociálních služeb, nejvýrazněji se zvýšil počet lůžek v domovech se zvláštním režimem. Počty lůžek v zařízeních sociálních služeb připadající na tisíc osob patřily k nejvyšším mezi kraji.
- Rostl počet příjemců důchodu, stejně jako průměrná výše důchodů. Výše středočeských starobních důchodů byla po Praze druhá nejvyšší.
- Podíl osob v předčasném důchodu byl po Praze druhý nejnižší, docházelo ale k jeho zvyšování.
- V roce 2017 bylo v kraji registrováno nejméně trestných činů za posledních dvacet let, nejvýrazněji klesal počet krádeží. Intenzita kriminality se pohybovala pod průměrem republiky.
- Počet dopravních nehod se neustále zvyšoval, stejně jako výše škod způsobených při nehodách, počet požárů v kraji klesal, na tisíc obyvatel ale připadal vyšší počet požárů než v celé republice

Ekonomický vývoj

- Ekonomická výkonnost kraje patří nadále k nejvyšším v ČR. Hodnota HDP se zvýšila a oproti hodnotě v roce 1995 se zvýšila nejvíce ze všech krajů.
- Výdaje na výzkum a vývoj dlouhodobě rostou, poslední meziroční růst byl nejvyšší mezi kraji.
- Nadále se zvyšuje počítačová gramotnost přístup k internetu, jehož přístup má tři čtvrtiny domácností.
- Intenzita podnikání patří k nejvyšším v ČR, především v centrální části kraje.
- Sklizeň obilovin a řepky oproti předchozímu roku klesla a byla nejnižší za poslední 4–5leté období, u okopanin, luskovin a vinné révy naopak došlo k meziročnímu zvýšení produkce.
- Chov skotu se po roce 2010 ustálil a mírně se zvyšuje, produkce mléka roste již sedmým rokem a byla nejvyšší za posledních sedmnáct let. Chov drůbeže i podíl na celorepublikovém stavu se snižuje, region zároveň ztratil mezi kraji dominanci v produkci konzumních vajec.
- Po předchozích meziročních poklesech se zvýšila těžba dřeva. Nadále se snižuje nově zalesněná plocha.
- Průmyslová výroba roste osmým rokem, meziroční nárůst tržeb v roce 2017 byl druhý nejvyšší od roku 2010. Kraj se podílí pětinou na průmyslové produkci ČR a hlavní podíl na tom má výroba automobilů. Mzda v průmyslu patřila k nejvyšším v ČR.
- Výkonem a výrobou elektřiny převládají parní elektrárny, dvě třetiny elektrické energie spotřebují průmysl a domácnosti.
- Kraj zaznamenává čtvrtým rokem po sobě růst zahájené bytové výstavby, v posledním bylo zahájeno více bytů než dokončených.
- Ceny nemovitostí v centrální části kraje patří k nejvyšším v ČR.
- Návštěvnost kraje třetím rokem roste, v posledním roce došlo k nárůstu ve všech měsících. Nárůst byl zaznamenán u tuzemských i zahraničních návštěvníků, vzrostl především počet ubytovaných Číňanů.

Životní prostředí

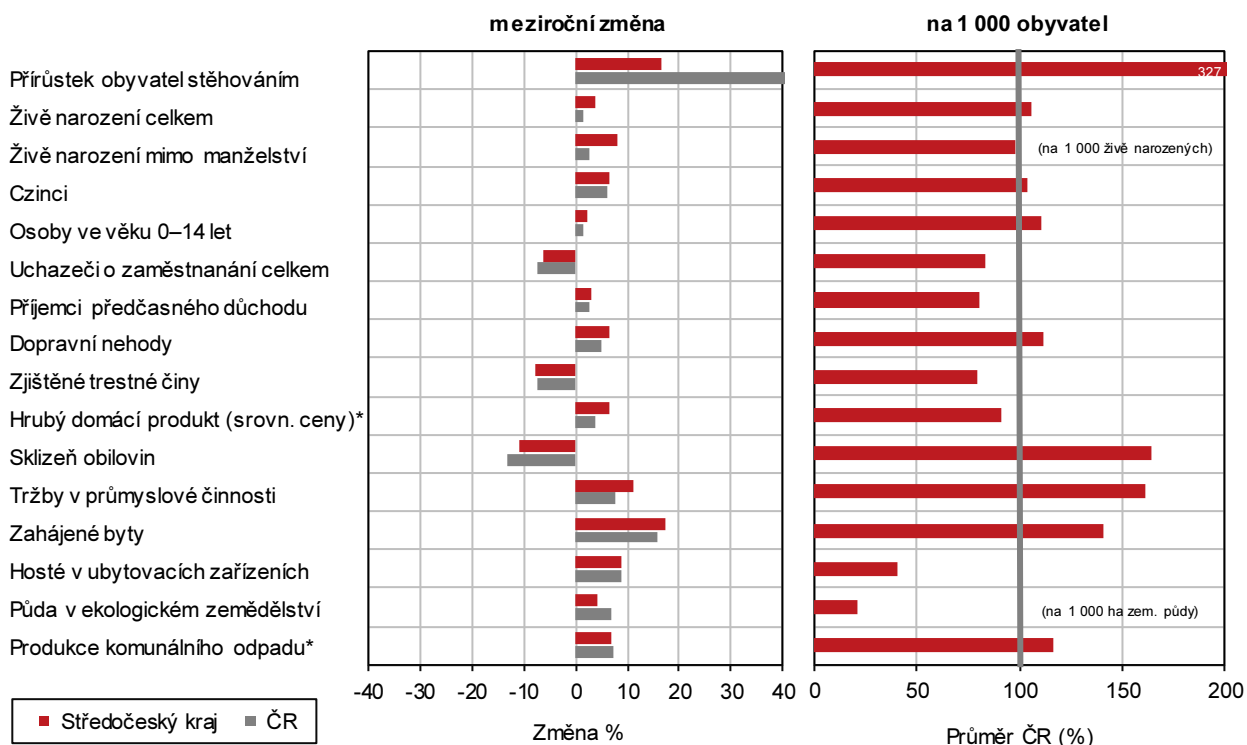
- Podíl orné půdy na celkové rozloze byl mezi kraji nejvyšší, každoročně však klesal. Rostl naopak podíl trvalých travních porostů, zastavěných ploch a zahrad.
- Podíl zvláště chráněných území na rozloze kraje byl mezi kraji pátý nejnižší.
- Zastoupení ekologického zemědělství bylo v kraji jedno z nejnižších.



- Kraj vykázal druhý nejnižší podíl obyvatel zásobených vodou z veřejných vodovodů, cena vodného však byla mezi kraji čtvrtá nejvyšší.
- Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na veřejnou kanalizaci byl mezi kraji druhý nejnižší, procento čištěných odpadních vod ale bylo mezi kraji třetí nejvyšší.
- Emise se v kraji dlouhodobě snižovaly, většinou ale s nižší intenzitou než v rámci celé republiky. Pod průměrem republiky byly jako jediné emise oxidu uhelnatého. Ostatní druhy emisí se pohybovaly nad republikovými průměry a jejich podíl na celorepublikovém množství emisí byl nejvyšší (u tuhých látek) nebo druhý nejvyšší (u oxidů dusíku a siřičitého).
- Produkce podnikového odpadu kolísala, nejvíce odpadů se vyprodukovalo ve zpracovatelském průmyslu. Rostla produkce komunálního odpadu, na 1 obyvatele připadlo nejvyšší množství komunálního odpadu mezi kraji. Rostl podíl tříděného odpadu, i nadále ale zůstal Středočeský kraj nejnižší mezi kraji.
- Výdaje na ochranu životního prostředí byly v roce 2016 v kraji nejnižší za posledních pět let. Investoři sídlící v kraji investovali nejvíce v oblasti nakládání s odpadními vodami a neinvestiční náklady byly nejčastěji spojeny s nakládáním s odpady.

Graf 1 Vybrané ukazatele ve Středočeském kraji a ČR v roce 2017 (*2016)

Zdroj: ČSÚ, MZe, ČÚZK



Středočeský kraj není homogenním územím a existují rozdíly mezi centrální částí a územím při vnějších hranicích kraje. Tato skutečnost je patrná z dostupných statistik demografických i sociálně-ekonomických. Okresy Praha-východ a Praha-západ se díky své poloze a snadné dostupnosti hlavního města podílejí na krajském přírůstku obyvatel či bytové výstavby nejvýrazněji. Jsou charakterizovány také nižším průměrným věkem a vyšším podílem mladého obyvatelstva, vyšší ekonomickou aktivitou a zaměstnaností, nízkou nezaměstnaností, vyšším podílem vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, vyšší zaměstnaností osob v důchodovém věku a zároveň nižším podílem osob odcházejících do předčasného důchodu či vyšší intenzitou podnikání. V důsledku rychlého růstu počtu obyvatel se zde projevují i faktory méně příznivé, např. vyšší počet obyvatel na jednotku lékařské péče, vyšší počet dětí v mateřských i základních školách, vyšší dopravní zatížení a nehodovost. Výrazně odlišné charakteristiky těchto okresů značně ovlivňují, a do jisté míry i zkreslují, hodnocení kraje jako celku.